

Epeoloides coeutiens (Fabricius, 1775) (zdobenka červená)

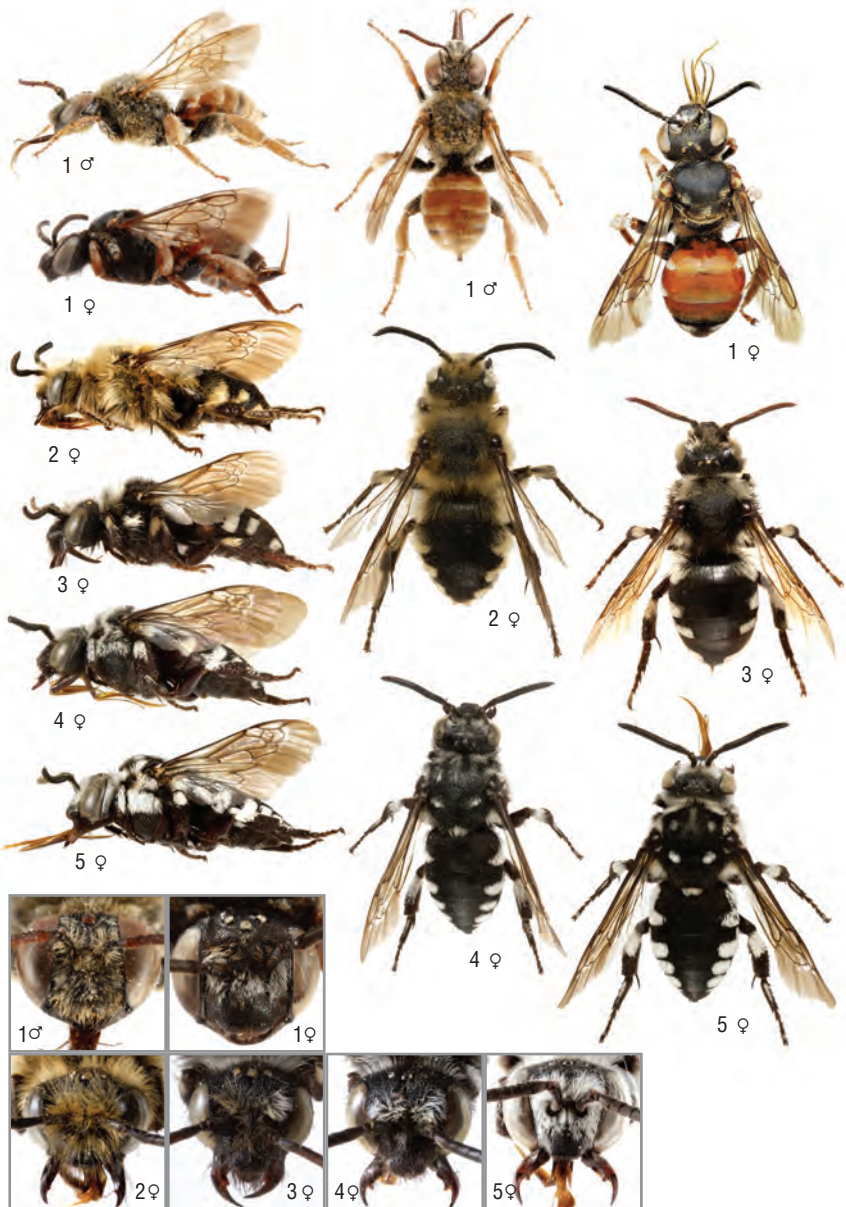
9–10 mm; tělo černé a zčásti červené, zavalité; křídla se třemi větenními poli, plamkové pole na konci od okraje oddálené; zadeček samice na bázi červený, s bílými skvrnkami a páskou z přilehlých chloupků, holeně hustě krátce bíle ochlupené, 6. sternit podlouhlý, bez výrazných modifikací; zadeček samce celý oranžový, jen po stranách s drobnými černými skvrnkami, holeně a chodidla celé oranžové, hlava a hrud' hustě šedobíle ochlupené, oči velké, 7. tergít s vystouplou řítní ploškou; → monovoltinní, letová perioda konec VI. až pol. VIII.; xertermofilní; výslunné stráně, okraje lesů a světlé lesy; hostitele vyhledává na vlhčích biotopech, lesních pasekách a světlinách; hnízdní parazit olejnic (*Macropis*); samice vyhledává hnízda hostitele pomalým letem nad zemí, po jeho nalezení zkontroluje stav zásobení poslední plodové komůrky – je-li již vydatně zásobená, ale ještě nedokončená, samice naklade vajíčko a sama uzavře komůrku i celé hnízdo; celý proces trvá asi 60 minut; larva se z volně položeného vajíčka líhne velmi brzy a odstraní z komůrky nadpočetné larvy a vajíčka jiných zdobenek i hostitelského druhu, přičemž larvy 2. instaru, s mohutnějšími a ostřejšími kusadly, své slabší mladší konkurenty v komůrce požírají; polylectický druh, často létá na kyprej, svlačec a různé hvězdicovité (pcháče, chrpy aj.); → eurosibijský druh; střední, severní a východní Evropa; v ČR na výslunných biotopech v nižších a středních polohách, vzácný; ohrožený druh.

Melecta albifrons (Förster, 1771) (smutilka obecná)

12–15 mm; tělo zavalité, tmavohnědé, hlava a hrud' hnědožlutě ochlupené, tergity se žlutavými plstovitými skvrnkami po stranách; tykadla ztlustlá; přední křídlo se třemi větenními poli, plamkové pole krátké, na konci oddálené od okraje křídla; štítek se dvěma dozadu namířenými trnovitými výběžky;

Samice **zdobenky červené** (*Epeoloides coeutiens*) na květu chrpy

1 zdobenka červená (*Epeoloides coecutiens* – 9–10 mm), **2** smutilka obecná (*Melecta albifrons* – 12–15 mm), **3** *M. luctuosa* (12–15 mm), **4** s. běloskvrnná (*Thyreus orbatus* – 8–10 mm), **5** s. písečná (*T. histrionicus* – 9–12 mm)

→ monovoltinní, letová perioda pol. IV. až pol. VI.; hnízdíni parazit u pelonosek *Anthophora plumipes*, *A. plagiata* a *A. fulvitaris*; samice proniká již do uzavřených plodových komůrek, prokouše se přes přepážku a vajíčko vyklade přes otvor na vnitřní stranu přepážky nebo stěnu plodové komůrky; po vykladení znovu uzavírá komůrku zeminou zvlhčenou sekretem; vylíhlé larvy zabijí hostitelské vajíčko nebo larvu a živí se připravenými zásobami; larvy se kuklí v řídkém zátočku; polylektický druh, létá na hluchavky, popenec, zběhovec, podběl, smetánku, kustovnici aj.; → holarktický druh; celá Evropa, v Severní Americe v jiném poddruhu; v ČR na výslunných a teplých místech hojný, vzácně vystupuje i do hor; → v ČR celkem 3 druhy rodu *Melecta*.

Další druh: → *Melecta luctuosa* Scopoli, 1770 – 12–15 mm; od předchozího druhu se liší kontrastním černo-bílým zbarvením; bionomie podobná jako u předchozího druhu; hostiteli jsou hlavně pelonosky *Anthophora aestivalis* a *A. retusa*; téměř celá Evropa kromě severu, Turecko; v ČR jen místy a hlavně ve středních polohách, nehojný; zranitelný druh.

Thyreus orbatus (Lepeletier, 1841) (smutilka běloskvrnná)

8–10 mm; od zástupců příbuzného rodu *Melecta* se liší útlejším tělem a plochým, bíle ochlupeným štítkem, stříškovitě přečnávajícím nad bedry; zadeček s kontrastními bílými plstovitými skvrnami; čelo pod tykadly odstaté černě ochlupené; → monovoltinní, letová perioda VI.–VIII.; bionomie podobná jako u druhů rodu *Melecta*, hnízdíni parazit pelonosek *Anthophora quadrimaculata* a *A. plagiata*; polylektický; → mediteránní druh; jižní a střední Evropa; v ČR v nejteplejších oblastech spolu s hostiteli, velmi lokální, vzácný; zranitelný druh; → v ČR 2 druhy rodu *Thyreus*, v jižních oblastech střední Evropy až 5 druhů.

Další druh: → *Thyreus histronicus* (Illiger, 1806) (smutilka písečná) – 9–12 mm; od předchozího druhu se liší větší velikostí a přilehle bíle ochlupeným čelem; bionomie podobná jako u předešlého druhu, vyvíjí se u pelonosky *Amegilla quadrifasciata*; mediteránní druh; Středomoří, jižní oblasti střední Evropy (především Panonská nížina); v ČR v minulosti i v Čechách, v současnosti nezvěstný.

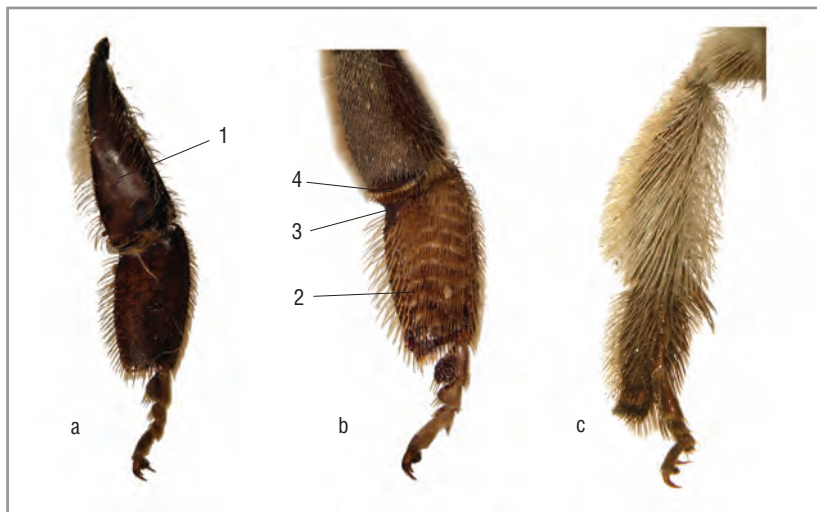
■ Apinae (včely)

Velmi různorodá skupina, zahrnující malé až velké, často zavalité, hustě ochlupené druhy se sběračky na zadních holeních určenými k transportu pylu, rostlinné pryskyřice (propolisu) nebo zeminy; patří sem stepnice (Eucerini), pelonosky (Anthophorini), čmeláci (Bombini) a vlastní včely (Apini); → v ČR 68 druhů v 11 rodech.

Sběrací košíček včel (korbikula)

Pravý sběrací košíček se vyvinul u některých druhů z podčeledi vlastních včel (Apinae). Vznikl nezávisle dvakrát: u jihoamerického rodu stepnic (*Canephorula*) a u společného předka tzv. „košíčkových (korbikulátních) včel“, čmeláků (*Bombus*), včely medonosné (*Apis*), tropických čmel (Euglossini) a medonosek (Meliponini). Sběrací košíček představuje víceúčelový sběrací aparát odvozený od běžných pylových sběračků vyskytujících se u mnoha skupin nohosběrných včel (včetně většiny druhů z podčeledi Apinae). Zvláštní stavba zadních holení umožňuje kromě zachované možnosti sběru pylu i sběr materiálu na stavbu složitých hnízd, jako jsou pryskyřice stromů a bylin, hlína a pastovitá hmota z rozžvýkaných kousků rostlin. Vznik sběracího košíčku sleduje některé anatomické úpra-

vy na zadní holeni a zadním nártu. Vlastní košíček se nachází na rozšířené zadní holeni s úplně vyhlazenou, mírně vklenutou a na okrajích tuhými dlouhými ohnutými brvami lemovanou plochou. Protože při běžné poloze těla plně pylem naložené košíčky nejvíce zatěžují spodní část holeně, tvoří prodloužené brvy na spodním okraji košíčku hustou síť, rozkládající hmotnost pylu do větší plochy. Postupně, jak se posouvá náklad pylu směrem vzhůru, zahnuté tuhé brvy zachycují pylové hrudky a zajišťují tak soudržnost celého nákladu pylu v košíčku. Výraznou anatomickou úpravou prošel první chodidlový článek zadních chodidel. Posunutím spojení se zadní holení k vnitřnímu okraji holeně se uvolnil prostor v jeho vnější polovině, kde vzniklo několik speciálních struktur k vyčesávání pylu a jeho transportu do košíčku. Na vnitřní straně zadního nártu se nachází několik souběžných řad z krátkých přiléhavých brv, tzv. pylový kartáč k vyčesávání pylu zachyceného na hustém ochlupení těla. Na horním okraji nártu, na vnější straně, se nachází tupý výběžek, tzv. ouško (auriculum), a proti němu na spodní straně holení přiléhá hřeben (rastellum), tvořený věncem krátkých zoubků. Toto zařízení posouvá a natlačuje vyčesaný pyl do sběracích košíčků na holeni. Sběr pylu se dělí do tří fází. Včela po usednutí na květ kusadly nakousne prašníky a uvolněný, předtím mírně navlhčený pyl nabalí valivými pohyby těla na husté ochlupení. V druhé fázi za letu střídavými pohyby zadních nohou vyčesává pyl pomocí pylových kartáčů a pylovým hřebínkem ho natlačuje postupně do sběracích košíčků na zadních holeních. Po naplnění sběracích košíčků pak pyl dopravuje do hnízda.

Pylosběrný aparát u **včely medonosné** (*Apis mellifera*) (a, b) a **pelonosky hluchavkové** (*Anthophora plumipes*) (c): 1 košíček, 2 pylový kartáč, 3 ouško, 4 hřeben

■ Eucerini (stepnice)

Zavalité, hustě ochlupené druhy; samci s nápadně prodlouženými tykadly; přední křídla se dvěma nebo třemi různě velkými vřetenními poli, plamka velmi malá a konec krajního pole od okraje oddělený; → monovoltinní, vyskytují se na jaře (*Eucera*) nebo v létě (*Tetralonia* a *Tetraloniella*); oligolektické druhy, létají hlavně na hvězdnicovitě a brutnákovitě; předčasně (často 3–4 týdny před samicemi) se líhnoucí samci si vymezují značkovacím feromonem svá teritoria a po určitých letových drahách patrolují kolem květů a hnízdišť a pátrají po samicích; hnízdí v zemi; hnízda zakládána na rovném nebo mírně svažitém písčitém nebo hlinitém podkladu; tvoří je hlavní svislá nebo mírně skloněná chodba s vedlejšími vodorovnými štolami s jednou kolmou plodovou komůrkou na konci; stěny plodových komůrek zpevněny vrstvou izolačního sekretu; zásoby potravy jsou na rozdíl od jiných druhů včel uloženy volně natěsnáním do dolní poloviny komůrky; vajíčko je uloženo na povrchu potravních zásob; hotová komůrka s přístupovou vedlejší štolou je zasypána zeminou; xertermofilní, preferují stepní a pouštní biotopy; → stepnice jsou rozšířeny po celém světě vyjma Austrálie, s největším počtem druhů v Jižní Americe; → v ČR 16 druhů ve čtyřech rodech.

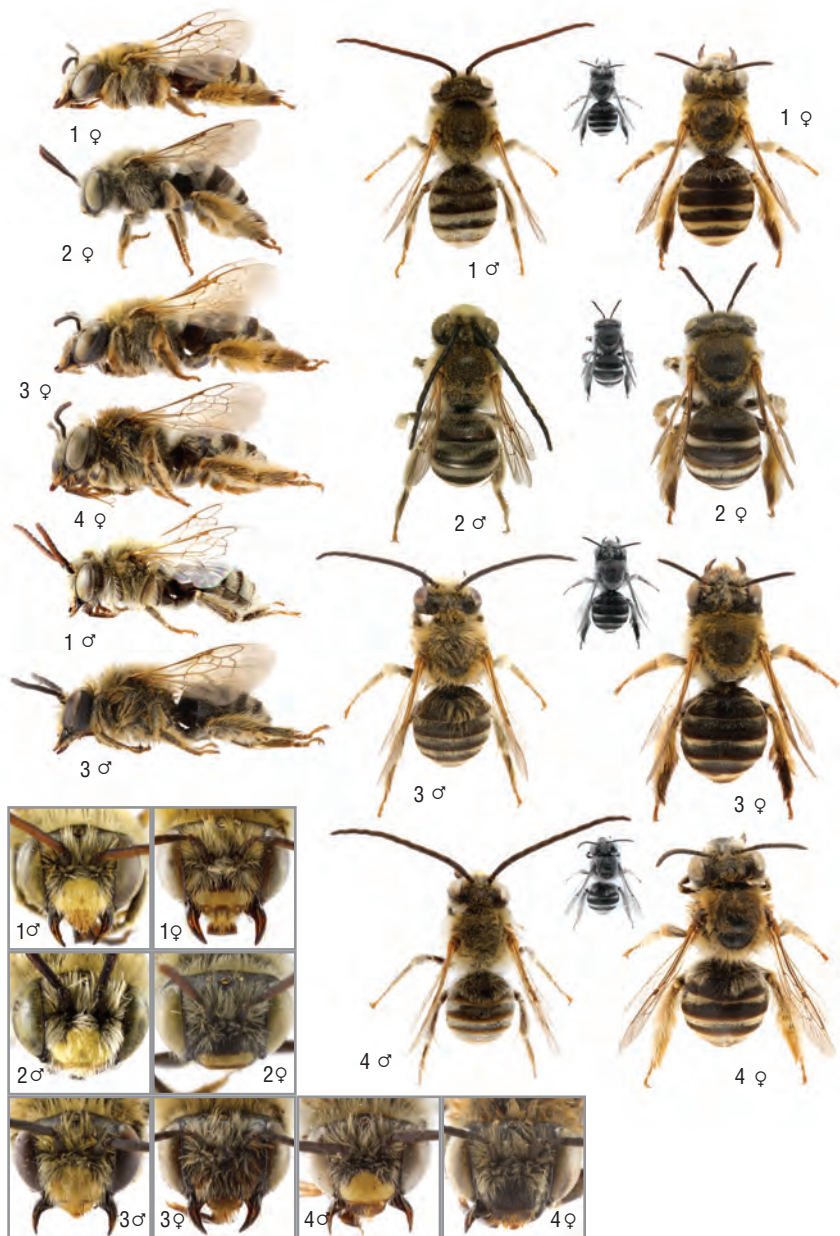
Tetraloniella Ashmead, 1899 (stepnice)

Malé až velké druhy; od příbuzného rodu *Eucera* (viz níže) se liší třemi vřetenními poli v předních křídlech, plstovitými páskami na bázi tergítů zadečku a často světlou kresbou na čelním štítu samic; → monovoltinní, s letní letovou periodou; oligolektické druhy; → v ČR 6 druhů.

Tetraloniella alticincta (Lepeletier, 1841) (stepnice rudorohá)

8–10 mm; čelní štítek samice vždy se žlutým pruhem, samce celý žlutý; spodní strana tykadel žlutočervená; zadeček černý, 2.–4. tergít na bázi se světlou tomentovou páskou; vnitřní strana zadního nártu dlouze černohnědě ochlupená; samec s rezavými tykadly (populace na Žatecku a v Českém středohoří mají tykadla tmavá) a s malým ochlupeným hrbolkem naspodu stehen; → letová perioda konec VII. až poč. IX.; stepní biotopy; oligolektický druh na hvězdnicovitých, létá především na omany; → kontinentální druh; jižní a střední Evropa; v ČR velmi lokálně a vzácně na nejteplejších lokalitách; kriticky ohrožený druh; → vzhledem i bionomií velmi podobný druh *T. inulae* Tkalců, 1979 (s. omanová) (8,5–10 mm), popsáný z našeho území, se liší užšími tomentovými páskami na tergitech; pontomediterránní druh; rozšířený v jihovýchodní Evropě a v panonské oblasti; v ČR velmi vzácně na jižní Moravě; kriticky ohrožený druh.

Další druhy: → *Tetraloniella fulvescens* (Giraud, 1863) (stepnice obecná) – 11–12 mm; druh podobný oběma předešlým, ale větší, tykadla vždy celá černá; čelní štítek samice černý nebo jen na okraji žlutý; 6. a 7. tergít samce na okraji se zřetelnými zoubky; letová perioda VII.–VIII.; stepní výslunné biotopy; oligolektický na hvězdnicovitých, hlavně na omanech; kontinentální druh; jižní Evropa a jižní oblasti střední Evropy; v ČR na nejteplejších stepních biotopech jižní Moravy; ohrožený druh; → *T. salicariae* (Lepeletier, 1841) (s. kyprejová) – 9–11 mm; 2. a 3. tergít samice široce hnědožlutě tomentované, tomentové pásy uprostřed výrazně zúžené, čelní štítek vždy černý, hrud' svrchu hnědožlutě, po stranách bělavě ochlupená, vnitřní strana zadního nártu dlouze rezavohnědě ochlupená, oči dolů sbíhavé; čelní štítek samce žlutý, na bázi černý, svrchní pysk černý, tykadla delší než tělo; letová perioda pol. VII. až konec VIII.; xertermofilní; vysychavé zaplavované biotopy s výskytem kypřeje; kontinentální druh; jižní Evropa a jižní oblasti střední Evropy; v ČR v minulosti na jižní Moravě, v současnosti nezvěstný druh; → *T. nana* (Morawitz, 1874) (s. malá) – 8 mm; od podobného druhu *T. salicariae* se liší bílým ochlupením, řídkými bílými, dlouze odstávajícími chlupy na sběračcích a velmi úzkou bazální páskou na 2. tergitu; svrchní pysk samce žlutavý, tykadla kratší než tělo; letová

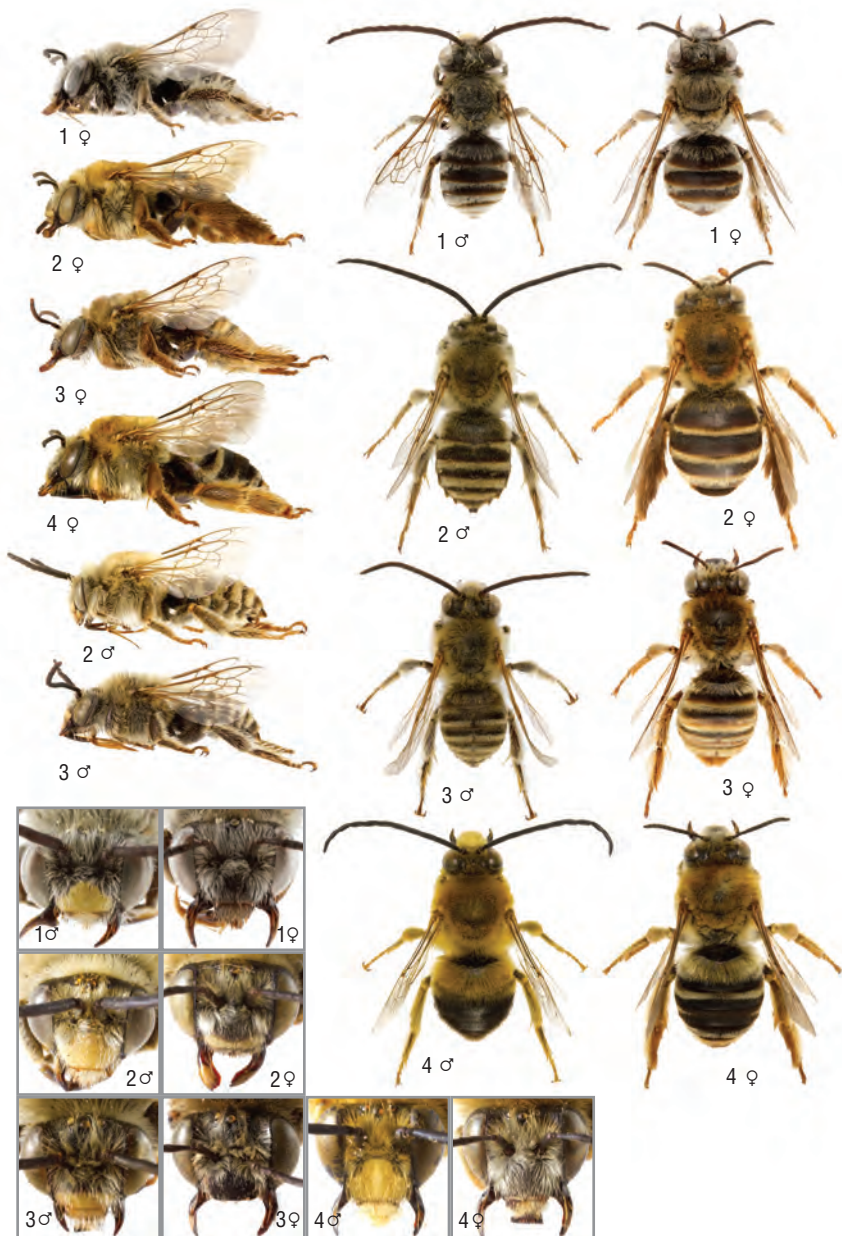
1 stepnice rudorohá (*Tetraloniella alticincta* – 8–10 mm), **2 s. omanová** (*T. inulae* – 8,5–10 mm), **3 s. obecná** (*T. fulvescens* – 11–12 mm), **4 s. kyprejová** (*T. salicariae* – 9–11 mm)

perioda pol. VII. až konec VIII.; xerothermofilní; stepi, úhory, xerofilní louky; oligolektický na slézech; mediteránní druh; jižní polovina Evropy; v ČR velmi vzácně na jižní Moravě; kriticky ohrožený druh; → *T. dentata* (Germar, 1839) (s. ozubená) – 13–15 mm, velký druh; hlava žlutavě, hruď svrchu žlutohnědě a po stranách bělavě ochlupená, 2. a 3. tergít na bázi, 4. celý hustě bíle tomentovaný; čelní štítek zčásti žlutý; chlupy na sběračcích husté, ryšavé; tergity samce po stranách lemované zubovitě vytaženými lištami; letová perioda VII.–VIII.; květnaté stepní biotopy a úhory; oligolektický na hvězdnicovitých; kontinentální druh; jihovýchodní a východní Evropa, na sever až do východního Německa a Pobaltí, na východ až do Mongolska; v ČR před 100 lety i v Čechách (Polabí a Pražská kotlina), v současné době velmi vzácně na jižní Moravě; ohrožený druh.

Příbuzné druhy: → *Tetralonia malvae* (Rossi, 1790) (stepnice slézová) – 11–13 mm; 2. a 3. tergít na bázi i na konci s hustě tomentovanými světlými páskami; čelní štítek samice celý černý, sběračček s řídkými odstávajícími péřitými světlými chlupy; tykadla samce kratší, dosahující délky nejvýše poloviny těla; letová perioda VII. až konec VIII.; stepnaté biotopy a úhory na písčitém nebo sprašovém podkladu; oligolektický na slézovitých; kontinentální druh; jižní a střední Evropa, na východ až po Kazachstán; v ČR v minulosti v Čechách (Český kras a Polabí), v současné době velmi vzácně na nejteplejších stepních biotopech jižní Moravy; kriticky ohrožený druh; → *Synhalonia hungarica* (Friesse, 1895) (s. uherská) – 14–18 mm; hruď svrchu hnědožlutě, vespod bělavě ochlupená, 1. tergít dlouze hnědožlutě ochlupený, 2.–4. tergít na bázi sametově černě ochlupený, s bělavými tomentovými páskami, na 3. tergítu je páska uprostřed přerušovaná (světlý toment bývá u starších jedinců odřený); letová perioda V.–VI.; xerothermofilní; velmi teplomilný stepní druh; oligolektický na hvězdnicovitých (často na chrpách); pontomediterránní druh; rozšířen v jižní Evropě, na sever zasahuje do Panonské oblasti; v ČR v minulosti jen na jižní Moravě, v současnosti neznámý druh.

Samice stepnice rudorohé (*Tetraloniella alticincta*)

1 stepnice malá (*Tetraloniella nana* – 8 mm), **2 s. ozubená** (*T. dentata* – 13–15 mm), **3 s. slézo-vá** (*Tetralonia malvae* – 11–13 mm), **4 s. uherská** (*Synhalonia hungarica* – 14–18 mm)

***Eucera* Scopoli, 1770 (stepnice)**

Charakteristickým znakem jsou dvě vřetení políčka v předních křídlech, samice s čelním štítkem vždy černým a se světlými tomentovými páskami jen na zadním okraji posledních tergítů; → monovoltinní, převážně s jarní letovou periodou; oligolektické druhy; → v ČR 8 druhů.

***Eucera nigrescens* Pérez, 1879 (stepnice jarní)**

13–16 mm; hrud' samice hnědožlutě ochlupená, zadeček černý, krátce, na více místech tmavě plstovitě ochlupený, 4. tergít s úzce uprostřed přerušenou bílou plstovou páskou, po stranách 2. a 3. tergítu naznačené světlé chloupkové skvrny, středozádí řídké tečkované; tykadla samce dlouhá, dosahující téměř až ke konci těla, zadní nárt zcela rovný; → letová perioda pol. IV. až poč. VI.; xerothermofilní; výslunné stráně a stepi, okraje lesů, zahrady a úhory; oligolektický druh na bobovitých, především vikvích a tolicích včetně vojtěšky; hnízdním parazitem je *Nomada sexfasciata*; → evropský druh; jižní a střední Evropa; v ČR v nižších polohách místy hojný; → velmi podobný druh *E. longicornis* Pérez, 1879 (s. dlouhorohá) se liší jen hustěji tečkovaným středozádím a u samců navíc mírně zahnutým zadním nártem; bionomie a rozšíření podobné jako u předchozího druhu; v ČR na stejných stanovištích jako *E. nigrescens*.

Další druhy: → *Eucera interrupta* Baer, 1850 (stepnice štírovníková) – 12–15 mm; 1. tergít samice krátce hnědě ochlupený, 2. a 3. s bílými postranními plstovitými skvrnami a 4. s celistvou bílou páskou, 3. a 4. tergít na bázi sametově černě ochlupené; tykadla samce kratší než tělo, 5. sternit uprostřed s holou ploškou; letová perioda pol. V. až pol. VII.; xerothermofilní; stepi, lesostepi, staré lomy se stepní vegetací, vinice a úhory; oligolektický druh na bobovitých, především na štírovníku, hrachoru, vikvích a bílé kvetoucích družích jetelů (např. *Trifolium repens*); eurosibijský druh; jižní a východní Evropa, jižní oblasti střední Evropy, na východ až po Mandžusko; v ČR jen na nejteplejších stepních biotopech, velmi lokální; zranitelný druh; → *E. seminuda* Brullé, 1832 (s. páskovaná) – 12–13 mm; druh podobný předešlému, ale 3. i 4. tergít samice s bílou plstovitou páskou na okraji; tykadla samce krátká, sotva delší než polovina těla, střední a zadní holeně i střední nárt uprostřed zřetelně vykrojené, střední holeně s trojúhelníkovou ostruhou; letová perioda pol. IV. až poč. VI.; xerothermofilní; nejteplejší stepní biotopy na sprašovém podkladu; oligolektický na bobovitých; pontomediteránní druh; jižní Evropa a jižní části střední Evropy; v ČR v minulosti jen na jižní Moravě, v současnosti neznámý; nejblíže vyskyt v Maďarsku u Budapešti; → *E. pollinosa* Smith, 1854 (s. poprášená) – 13–16 mm; hrud' svrchu krátce žlutohnědě, po stranách bělavě ochlupená; zadeček samice s hustým žlutohnědým tomentem na zadním okraji 2.–5. tergítu, na sběračcích řídké bělavé chlupy; zadeček samce celý krátce rezavě ochlupený, s úzkými páskami z chlupů na zadních okrajích tergítů; letová perioda konec V. až pol. VII.; xerothermofilní; květnaté stepi a úhory; oligolektický druh na hlaváči; pontomediteránní druh; jihovýchodní Evropa a jižní části střední Evropy; v ČR v minulosti jen na jižní Moravě, v současnosti neznámý, nejbližší vyskyt v Maďarsku u Budapešti; → *E. cineraria* Eversmann, 1852 (s. popelavá) – 9–12 mm; druh podobný předešlému, ale menší; celý zadeček šedožlutě až šedavě ochlupený, poslední tergity s hustějším popráškem jemných chloupků; letová perioda konec V. až VII.; xerothermofilní; rozmanité stepní biotopy; oligolektický na bobovitých; mediteránní druh; jižní a jihovýchodní Evropa; v ČR v minulosti jen na jižní Moravě, v současnosti neznámý; → *E. caspica* Morawitz, 1873 (s. kaspická) – 12–13,5 mm; výrazně zbarvený druh: hlava, boky a zadeček samice hustě černě, hřbet hrudi šedožlutě ochlupené, 2.–4. tergít s výraznými bílými plstovitými postranními skvrnami, sběračky žlutooranžové; samec se zřetelně dozadu rozšířeným zadním nártem; letová perioda IV.–V.; xerothermofilní; stepnaté biotopy na sprašovém podkladu; oligolektický na kozinci; pontomediteránní druh; jižní a jihovýchodní Evropa, na východ až po Afghánistán; v ČR v minulosti uváděn z jedi-

1 stepnice jarní (*Eucera nigrescens* – 13–16 mm), **2 s. dlouhorožá** (*E. longicornis* – 13–16 mm), **3 s. štírovníková** (*E. interrupta* – 12–15 mm), **4 s. páskovaná** (*E. seminuda* – 12–13 mm)

ného nálezu u Čejče na jižní Moravě, v současnosti neznámý, nejbližší výskyt v Maďarsku u Buda-
pešti.

Příbuzný druh: → *Cubitalia parvicornis* Mocsáry, 1878 (stepnice krátkorohá) – (12–14 mm); oligolek-
tický druh na brutnákovitých, hlavně na pilátu a piple; k uvolňování pylu z prašníků používá háčkovité
brvy na velmi dlouhém sosáku; pontomediteránní druh; rozšířený v jihovýchodní Evropě a Panon-
ské oblasti; v ČR dosud nezjištěn, nejbližší výskyt v Rakousku, Maďarsku a na Slovensku.

■ Anthophorini (pelonosky)

Malé až velké (8–18 mm), zavalité, převážně hustě ochlupené druhy vzhledově podobné čmelákům;
čelní štítek silně klenutý, ze tří stran uzavírá svrchní pysk; křídla v poměru k tělu poměrně krátká,
plamka velmi malá, všechna tři vřetení pole přibližně stejně velká, vnější polovina křídel pokrytá
drobnými papilami; samci většinou s výraznou bělavou nebo žlutavou maskou na hlavě a často spec-
ificky upravenými nohama; → monovoltinní, letová perioda od III. do IX.; proterandrické – samci se
líhnou až o tři týdny dříve než samice; převážně polylektické druhy, naletují hlavně na bobovité, brut-
nákovité a hluchavkovité; hnízdí jednotlivě nebo skupinově ve vlastních vyhrabaných hnízdech v kol-
mých hlinitých stěnách, rozrušené omítce, ve zvětralých zidkách nebo na holé vodorovné půdě, méně
v mrtvém dřevě a suchých rostlinných lodyhách; některé druhy změkčují tvrdý podklad vodou nebo
nektarem kvůli snadnějšímu hrabání; v kolmých stěnách je hlavní chodba vodorovná, na rovném pod-
kladu s krátkou kolmou šachtou a dlouhou vodorovnou nebo mírně šikmou štolou; hlavní štola se na
konci paprscitě větví do odboček s jednou nebo více řadově uspořádanými plodovými komůrkami na
konci; plodové komůrky zhotoveny z rozmělněné směsi hlíny nebo jílu, stmelené sekretem Dufouroy
žlázy, který ve styku se slinými produkty v nektaru vytváří glycerinovou vrstvu – vnitřní stěny komů-
rek jsou tak izolovány od vnějšího prostředí; tuto výživnou hmotu navíc později zkonzumuje starší
larva i s potravou; larvy se živí tekutou směsí pylu, nektaru a sekretů Dufouroy žlázy a slinných žláz,
směs má charakteristickou vůni po kvasinkách; hotová komůrka uzavřena spirálovitou zátkou z mokré
zeminy s otvůrkem uprostřed, kterým samice – dříve než komůrku definitivně uzavře – protáhne jazý-
ček a potřě stěny uzávěru sekretem; některé druhy přistavují tzv. jalovou komůrku s kapkou pylonek-
tarové směsi ke zmatení hnízdních parazitů; larvy se kuklí bez kokonu, obvykle již na podzim; → v ČR
13 druhů ve čtyřech rodech.

Poznámka. Pelonosky patří mezi otužilé včely aktivující již brzy ráno a rovněž i do pozdního večě-
ra, kdy chladnější teploty znemožňují ostatním druhům včel vyletovat ke sběru pylu a nektaru.
Pelonosky jsou totiž schopny udržovat svalovým třesem provozní teplotu až kolem 40 °C i za nízkých
okolních teplot (tzv. částečná teplokrevnost).